

Regeringens skrivelse

1998/99:111

Lägesrapport två om IT-omställningen i samhället
inför år 2000

Skr.
1998/99:111

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 6 maj 1999

Göran Persson

Björn Rosengren
(Näringsdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisas av regeringen vidtagna och planerade åtgärder beträffande IT-omställningen inför år 2000. Det är regeringens andra rapport över läget och hur anpassningsarbetet av IT-system fortskrider inom viktiga samhällsfunktioner och hos myndigheter. Den behandlar även informationsinsatser och beredskapsaspekter.

1 Inledning.....	3
2 Regeringens slutsatser och bedömning av aktuellt läge.....	3
3 Regeringens åtgärder	4
4 Omställningsarbetet i stort	5
5 För 2000-omställningen viktig infrastruktur	8
Elförsörjning	9
Telekommunikationer.....	10
Vattenförsörjning	11
6 Transporter.....	12
Luftfart	13
Sjöfart	14
Järnvägstrafik.....	14
Vägtrafik.....	15
7 Hälsa- och sjukvård	15
8 Uppvärmning och bränsle	16
9 Miljöfrågor.....	19
10 Finans- och försäkringssektorn.....	18
Finanssektorn.....	19
Socialförsäkringar och vissa andra statliga system	19
Försäkringsmässiga konsekvenser för konsumenter.....	20
11 Informationsaktiviteter och informationskanaler	21
Radio och TV	22
2000-delegationens arbete	23
12 Polis, räddningstjänst och Försvarsmakten	25
Polisväsendet	24
Räddningstjänsten.....	25
Försvarsmakten.....	26
13 Beredskap vid 2000-skiftet	27
Centrala myndigheter	27
Regeringskansliet.....	28
Lokal och regional nivå	28
14 Företagen	31
15 Det internationella läget.....	32
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 maj 1999.....	36

Orsaken till 2000-problemet är att årtal i datorer och IT-system, av utrymmesskäl, tidigare angivits med två siffror istället för fyra, dvs. 99 istället för 1999. Datorn uppfattar talet 00 som ett lägre tal än 99, alltså att år 2000 kommer före år 1999. Felet innebär att beräkningar, sorteringar, jämförelser etc. kan bli felaktiga. Funktionen hos mikroprocessorer eller s.k. mikrochips, som är inbyggda i olika datastyrda system och som finns i ett mycket stort antal, kan vidare komma att påverkas av övergången till år 2000. Ett ytterligare problem är att år 2000 är ett skottår. Om programmet inte har tagit hänsyn till detta blir följden att problem även kan uppstå vid olika slags beräkningar av dagar under året. För tekniska system där s.k. inbäddade komponenter och mikroprocessorer förekommer, är den kritiska tidpunkten vid tolvslaget på nyårsnatten eller vid första tillfälle därefter när en viss process eller utrustning tas i bruk.

För administrativa system är den kritiska tidpunkten utsträckt över en längre tid, i takt med att datorer och tillämpningar tas i bruk. Problemet kan också ge sig tillkänna långt före årsskiftet, när ett program utför bearbetningar som innefattar ett datum på andra sidan nyår. De största problemen uppstår givetvis efter årsskiftet för program och system som inte 2000-anpassats.

I november 1998 överlämnade regeringen en första lägesrapport beträffande IT-omställningen i samhället inför skiftet till år 2000 (skr. 1998/99:40) till riksdagen. Denna andra skrivelse följer upp läget i de samhällsviktiga sektorerna baserade på bl.a. rapporter som tillsynsmyndigheterna lämnat till regeringen den 1 mars 1999 (Fi98/992/delvis) och Statskontorets rapport (1999:11) Läget i viktiga samhällsfunktioner. Skrivelsen behandlar främst statens ansvarsområde vad avser de viktiga samhällsfunktionerna. Den skall inte ses som en heltäckande beskrivning av alla de samhällsområden som berörs av 2000-frågan.

I den tidigare skrivelsen anförde regeringen att en tredje skrivelse vid behov skulle lämnas till riksdagen under hösten 1999. Regeringen avser istället löpande informera riksdagen med så aktuell och uppdaterad information som möjligt.

2 Regeringens slutsatser och bedömning av aktuellt läge

Regeringens bedömning: Det har pågått och pågår omfattande insatser för att klara IT-omställningen till år 2000. Sverige är väl förberett, även i ett internationellt perspektiv, men det kan bli störningar.

Upprätthållande av viktiga samhällsfunktioner sker oftast i samverkan mellan olika aktörer, där staten kan vara en av dessa. Genom de uppdrag som regeringen gett till myndigheterna ökar successivt informationen om omställningsarbetet av dels myndigheternas egna IT-system, dels IT-system som finns hos aktörerna inom viktiga samhällsfunktioner. Läget är

nu tydligare och under bättre kontroll än för ett halvår sedan, vid tidpunkten för den förra skrivelsen.

Entydigt och gediget underlag finns nu för att kunna dra slutsatsen att elförsörjningen och telekommunikationer kommer att fungera som normalt. Arbetet beräknas i allt väsentligt kunna bli slutfört den 1 juli 1999. Kärnkraftsäkerheten i svenska anläggningar kommer inte att påverkas. 2000-omställningen inom transportsektorn beräknas i stort sett också vara genomförd den 1 juli. Vad gäller vattenförsörjningen är läget ännu inte helt klarlagt, särskilt för de mindre kommunerna. Detsamma gäller fjärrvärmeförsörjningen och de omställningsarbeten som kan behöva genomföras i fastigheterna av fastighetsägarna. Informationen om anpassningsläget är idag (6 maj) således ännu inte fullt tillräcklig eller så uppdaterad att det med bestämdhet går att uttala sig om risken för eventuella störningar inom riktigt all viktiga samhällsfunktioner. Regeringen har därför inom bl.a. ovanstående områden begärt in ytterligare rapportering till halvårsskiftet och följer även fortsättningsvis omställningsarbetet inom de områden som nu ligger långt framme.

Hälso- och sjukvården bedöms i allt väsentligt bli klar i tid. Beredskapen är generellt sett hög. Inom de finansiella systemen är risken för störningar liten. System för socialförsäkringar kommer i huvudsak att vara 2000-säkrade till den 1 juni. Färdigtidpunkten för IT-systemen inom hantering av studiemedel är den 1 oktober 1999.

Alla statliga myndigheter rapporterat att de hinner bli klar med sin egen IT-omställningen till årsskiftet. Regeringens målsättning är att myndigheterna skall vara klara till den 1 juni 1999. Omställningsarbetet går i vissa fall långsammare än planerat. Flera myndigheter rapporterar förseningar i förhållande till målsättningen. Förseningarna behöver emellertid inte avse system som har med viktiga samhällsfunktioner att göra utan kan även omfatta förseningar i omställningen av interna IT-system. Med tanke på den tid som nu återstår till årsskiftet är det nödvändigt att dessa myndigheter intensifierar arbetet för att återta de förseningar som uppstått.

Information om 2000-problemet och dess konsekvenser är viktig för att hantera människors farhågor. Betydelsen av informationsaktiviteter och väl fungerande informationskanaler inför och kring årsskiftet måste därför understrykas. Det gäller också behovet av incident- och beredskapsorganisation, inom såväl företag som myndigheter och Regeringskansliet. Förberedelser och planering pågår för att kunna möta de omställningsproblem som skulle kunna uppstå.

Lokala och regionala initiativ genomförs för att stärka de mindre företagens 2000-anpassning.

3 Regeringens åtgärder

Regeringen anser att arbetet med IT-omställningen är av högsta prioritet och ett antal åtgärder har redan vidtagits. Förordningen (1997:30) om översyn av statliga myndigheters informationssystem ålägger myndig-

heterna att upprätta en plan för det anpassningsarbete som behöver göras samt att rapportera till Statskontoret hur arbetet fortskrider. Förordningen innehåller vidare krav på myndigheterna att vara klara med anpassningen av de system som är av väsentlig betydelse för verksamheten till den 1 juni 1999.

Tillsynsmyndigheterna skall enligt denna förordning också redovisa en bedömning av anpassningsarbetet inom tillsynsområdet. Vissa myndigheter med tillsyns- eller sektorsansvar avseende särskilt viktiga samhällsfunktioner har dessutom genom regeringsbeslut den 25 juni 1998 fått särskilda uppdrag att bedöma risker och överväga behov av åtgärder för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner i samband med IT-omställningen. De rapporter som myndigheterna redovisade till Statskontoret i mars 1999 och annan information ligger nu till grund för regeringens skrivelse om aktuellt läge. Statskontoret har sammanställt och analyserat rapporterna och till regeringen den 30 mars redovisat sina bedömningar.

Regeringen har tillkallat en särskild delegation för att behandla frågor rörande IT-omställningen, den s.k. 2000-delegationen (dir. 1998:10). Delegationens uppgift är bl.a. att vara samverkansorgan mellan privat och offentlig sektor.

Under våren 1999 har regeringens arbete med 2000-frågan i allt större utsträckning kommit att avse förmågan att hantera de problem som trots alla åtgärder kan uppkomma vid 2000-årsskiftet. Regeringen har i beslut den 11 februari 1999 (Fi 1999/586) uppdragit åt länsstyrelserna att göra en samlad risk- och konsekvensbedömning för sina respektive län i samband med IT-omställningen. Regeringen har den 18 mars beslutat (Fö 1999/644) att Regeringskansliet skall vidta förberedelser och genomföra en ledningsövning i syfte att förbättra Regeringskansliets beredskap och förmåga att hantera de eventuella störningar i viktiga samhällsfunktioner som kan uppstå vid årsskiftet.

4 Omställningsarbetet i stort

Regeringens bedömning: Omställningsarbetet med de statliga myndigheternas egna IT-system går långsammare än planerat, dvs. blir inte slutfört hos alla myndigheter till den 1 juni 1999. Bristande 2000-säkring behöver emellertid inte medföra allvarliga störningar i samhällskritisk verksamhet eller viktiga sektorer. Ingen av myndigheterna har heller rapporterat att de inte skulle hinna bli klara till årsskiftet. Prioritet ges naturligt åt att 2000-säkra verksamhetskritiska IT-system. Regeringen ser ändå allvarligt på att allt fler myndigheter rapporterar förseningar i omställningsarbetet av sina egna IT-system. Myndigheternas ledning kommer att uppmärksammas på sitt ansvar för att 2000-omställningen ges högsta prioritet och att arbetet intensifieras för att återta de förseningar som inträffat och undvika att ytterligare förseningar uppstår.

Genom de uppdrag som regeringen givit till vissa tillsyns- och sektorsansvariga myndigheter att följa läget och omställningsarbetet inom sina resp. sektorer ökar successivt informationen. Anpassningsarbetet är idag

(6 maj) ännu inte helt slutfört inom någon av de viktiga samhällsfunktionerna. Inom några områden är informationen fortfarande otillräcklig. Planeringsförutsättningar påverkas därigenom och kan leda till felprioriteringar av insatser och beredskapsåtgärder hos andra aktörer. Regeringen har därför till halvårsskiftet krävt ytterligare rapportering om läget inom vissa viktiga samhällsfunktioner.

Varje myndighet bör ansvara för att informera om anpassningsarbetet inom sina ansvarsområden. Myndigheterna bör också ha en informationsberedskap och särskild verksamhetsplan för tiden kring årsskiftet så att övergången till år 2000 kan hanteras.

Skälen för regeringens bedömning:

IT-omställningen av myndigheternas egna system

Statskontoret genomför uppföljningar av statliga myndigheters anpassning av informationssystemen inför år 2000. Uppföljningarna omfattar drygt hundratalet statliga myndigheter. Samtliga myndigheter följs upp varje halvår. 54 myndigheter med särskilt IT-intensiv och samhällsviktig verksamhet följs dessutom upp varje kvartal.

Enligt Statskontorets uppföljningar i december 1998 och mars 1999 har 23 myndigheter redovisat att de inte kommer att vara klara till den 1 juni 1999. 82 myndigheter redovisar att de kommer att vara klara med omställningsarbetet till den 1 juni 1999.

Den senaste kvartalsmätningen, som redovisas i Statskontorets uppföljningsrapport i mars 1999, visar att 52 procent av informationssystemen har anpassats, säkrats och driftsatts. Det är en ökning med 15 procentenheter sedan förra mätningen i december 1998, men klart mindre än planerat. Alla myndigheter arbetar nu med att åtgärda och testa informationssystemen. Ett tiotal myndigheter har inte genomfört riskanalyser för verksamheten eller anpassningsarbetet.

Allt fler myndigheter flyttar fram sluttidpunkten för omställningsarbetet. Även förseningar i arbetet för åtgärds- och testfaserna redovisas. Riksskatteverket, Försvarmakten, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvårdsstyrelsen, Luftfartsverket, Riksförsäkringsverket och Centrala studie-stödsnämnden är några av myndigheterna som har rapporterat en färdigtidpunkt efter den 1 juni 1999. Vid det senaste rapporteringstillfället redovisar totalt 15 av de IT-intensivaste myndigheterna en senare färdigtidpunkt. Alla myndigheter räknar fortfarande med att bli klara före årsskiftet även om tidsmarginalerna i vissa fall är mycket knappa.

Tidigare erfarenheter visar att det är testverksamheten som är den mest tids- och resurskrävande etappen i omställningsarbetet. Risken för ytterligare förseningar är därför betydande och antalet myndigheter som kommer att rapportera en färdigtidpunkt senare än den 1 juni 1999 befaras att öka ytterligare. Med tanke på den korta tid som återstår bör myndigheterna koncentrera sina ansträngningar för att undvika ytterligare förseningar.

Alla myndigheter bör, förutom att slutföra anpassningsarbetet, ta hänsyn till de osäkerheter som ändå kvarstår. I det syftet bör varje myndighet

ha en plan för tiden kring årsskiftet, så att övergången till år 2000 går störningsfritt. Skr. 1998/99:111

Arbetet i sektorerna

Enligt förordningen (1997:30) om översyn av statliga myndigheters informationssystem inför år 2000, skall myndigheter som utövar tillsyn redovisa en bedömning av anpassningsarbetet inom tillsynsområdet. Vissa myndigheter med tillsyns- eller sektorsansvar har dessutom under 1998 fått särskilda regeringsuppdrag att bedöma risker och överväga behov av åtgärder för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. Sådana uppdrag har genom regeringsbeslut den 25 juni 1998 getts till Svenska Kraftnät (vad avser elförsörjningen), Statens kärnkraftinspektion (kärnkraftsäkerheten), Post- och telestyrelsen (post och telekommunikationerna), Jordbruksverket (vattenförsörjningen), Luftfartsverket (luftfarten), Sjöfartsverket (sjöfarten), Banverket (järnvägstrafiken), Socialstyrelsen (hälso- och sjukvården), Statens Energimyndighet (fjärrvärme, petroleumprodukter och naturgas), Finansinspektionen (finansiella tjänster) samt Statens räddningsverk (räddningstjänsten). Ett motsvarande uppdrag har också getts till Högskoleverket avseende anpassningsarbetet vid universitet och högskolor.

Uppdrag med inriktning mot förberedelser att kunna hantera störningar som skulle kunna uppstå i samband med själva årsskiftet, har getts till Rikspolisstyrelsen med avseende på allmän ordning och säkerhet samt länsstyrelserna med stöd av Överstyrelsen för civil beredskap avseende ledningsorganisationen i länen.

Uppdragen har (med vissa undantag) avrapporterats den 1 oktober 1998 och den 1 mars 1999. En ny redovisning skall ske den 1 oktober 1999.

Regeringen kommer att kräva ytterligare avrapportering från vissa myndigheter vid halvårsskiftet. Under 1999 fick vidare Överstyrelsen för civil beredskap i uppdrag att redovisa vilka eventuella problem som kan uppstå inom transportsektorn samt länsstyrelserna i uppdrag att genomföra regionala risk- och konsekvensanalyser samt att redovisa vilka åtgärder som kommunerna vidtagit eller planerar i länet för att underlätta de små och medelstora företagens omställning.

Den modell som regeringen valt, genom att ge vissa myndigheter i uppdrag att bedöma risker m.m. för vissa samhällsfunktioner har fungerat mycket bra. I flera fall har myndigheten i fråga tagit initiativ, ofta tillsammans med branschorganisationerna, till att skapa former för anpassningsarbetet och uppföljningen som kan jämföras med de nationella år 2000-projekt, som i andra länder organiserats direkt under regeringen. Detta har inkluderat t.ex. erfarenhetsutbyte mellan aktörerna inom samhällsfunktionen, gemensamma förfrågningar till leverantörer av frekvent använda system och utrustningar, uppbyggnad av gemensamma databaser, anordnande av seminarier och konferenser etc.

Ansvariga myndigheter har, beroende på sin tillsynsroll, haft varierande formella mandat att begära in upplysningar och information från aktörerna, som sammantaget representerar såväl kommuner, helt eller delvis statligt eller kommunalt ägda bolag som helt privata företag. I vissa

fall har svarsfrekvensen i enkätundersökningar varierat men inte i något fall har man rapporterat svårigheter med att få tillgång till efterfrågade uppgifter. I flertalet fall har också aktörerna godkänt, att information om det egna individuella anpassningsläget offentliggörs.

De rapporter, som ansvariga myndigheter lämnat i mars 1999, visar att anpassningsarbetet ännu inte är helt slutfört i någon samhällssektor. I flera fall, som t.ex. vad gäller elförsörjningen och telekommunikationerna, gör myndigheten i fråga bedömningen att verksamheten kommer att fungera normalt i samband med skiftet till år 2000. I andra fall, som t.ex. vad gäller hälso- och sjukvården och fjärrvärmeförsörjningen, bedömer man att risk för störningar ännu inte kan uteslutas. I ytterligare några fall rapporteras att anpassningsläget är osäkert för någon speciell grupp av aktörer inom sektorn. Med hänsyn till att nästa avrapporteringstillfälle är först den 1 oktober 1999 har regeringen den 6 maj för Näringsdepartementets ansvarsområden beslutat om ytterligare lägesrapportering avseende fjärrvärmerna, sjöfarten med avseende på fartygen, luftfarten med avseende på andra aktörer än Luftfartsverket samt el- och teleområdet (N1999/7287/ITFOU).

Vad gäller övriga tillsynsmyndigheter har Statskontoret i mars 1999 begärt in riskbedömningar och ytterligare upplysningar. Svaren visar att tillsynsmyndigheterna följer anpassningsarbetet inom sina tillsynsområden i varierande utsträckning. Som exempel på myndigheter, som mera aktivt följer arbetet, kan nämnas Arbetsmarknadsstyrelsen (med avseende på arbetslöshetskassorna), Riksförsäkringsverket (försäkringskassornas lokala system), Ekonomistyrningsverket (inrapporteringen till riksbokföringen vid myndigheter som valt andra ekonomisystem än de som tillhandahålles av verket) samt Läkemiddelsverket (tillverkning och distribution av läkemedel).

5 Elförsörjning, telekommunikation och vattenförsörjning

Regeringens bedömning: Det är ytterst angeläget att elförsörjningen inför skiftet till år 2000 anpassas så att leveranssäkerheten kan upprätthållas. Med utgångspunkt i den information och det gedigna underlag som regeringen fått är risken för elavbrott inte större än i en normal driftssituation. Elföretagen bedriver anpassningsarbetet på ett tillfredsställande sätt och kommer i allt väsentligt att ha slutfört sina anpassningsprogram den 1 juli 1999. Säkerheten vid landets kärnkraftverk kommer inte att påverkas.

Det är likaledes ytterst angeläget att telekommunikationerna fungerar. De landsomfattande telenäten kommer vid skiftet till år 2000 att fungera som vid ett normalt årsskifte.

Underlaget för bedömningen är gediget och entydigt. Anpassningsarbetet kommer i huvudsak att vara klart den 1 juli 1999. Post- och telestyrelsen har intensifierat sitt tillsynsarbete. Arbetet hos kommuner samt

hos mindre och medelstora företag med att säkra abonnentväxlar och interna telesystem är fortfarande inte tillfredsställande.

Kommunerna har generellt kommit långt i arbetet med att se över vattenförsörjningen men i ett mindre antal kommuner råder fortfarande osäkerhet om man kommer att hinna bli klar i tid. Många åtgärder är redan vidtagna och beredskapen är generellt sett hög. Situationen är likartad vad gäller reningsverken.

Skälen för regeringens bedömning

Elförsörjning

Arbetet med att 2000-säkra elförsörjningen har fortsatt enligt tidigare redovisat mönster. I samarbete med branschföreningarna har Affärsverket Svenska Kraftnät samlat in information om hur arbetet bedrivs och utvecklas. Budskap om nödvändigheten att i vissa fall öka tempot i anpassningsarbetet har sänts ut.

Svenska Kraftnät redovisar att arbetet med att 2000-säkra produktionssystemet följer tidigare redovisade planer. Huvuddelen av det svenska elproduktionssystemet kommer att vara 2000-säkrat den 1 juni 1999. Den säkrade produktionskapaciteten överskrider då bedömd elkonsumentnivå under nyårsnatten mot år 2000 med minst 5 000 MW eller ca 25 procent. Viss produktionskapacitet kommer att 2000-säkras efter den 1 juni 1999. Detta beror i stor utsträckning på att det inte bedöms ekonomiskt rimligt att ta anläggningarna ur drift för att slutföra omställningsarbetet före den normala sommaravstängningen för revision.

Svenska Kraftnäts arbete med 2000-säkringen av stamnätet fortlöper enligt uppgjorda planer. Arbetet kommer att kunna avslutas den 1 juni 1999 med undantag för två system, som enligt planerna bli 2000-säkrade under juni. Inget av dessa har någon inverkan på det fysiska nätet, dvs. på möjligheterna att upprätthålla elleveranserna.

Region- och lokalnätsföretagens omställningsarbete utvecklas i stort enligt tidigare redovisade planer.

En beredskaps- och driftplanering för årsskiftet pågår inom hela elbranschen. Bemanningen bedöms i genomsnitt bli ungefär fördubblad jämförd med en normal situation. Driftsituationen under årsskiftet beräknas innebära en låg elkonsument relativt den rådande årstiden. Detta innebär att produktionsreserverna är mycket större än under tider med hög elkonsument. På motsvarande sätt kommer överföringen på stamnät och distributionsnäten att vara låg jämförd med en höglastsituation. Detta innebär för stamnätet att flera anläggningar samtidigt kan vara ur drift utan att elförsörjningen påverkas. Detta har nyligen demonstrerats i samband med en situation i Sydsverige, där samtidigt 5 stamnätsledningar var ur drift på grund av salt- och isbeläggningar på isolatorer utan att elavbrott inträffade. Även huvuddelen av underliggande nät klarar distributionen vid bortfall av vissa anläggningar. Ett undantag gäller för överföringsnäten med de lägsta spänningarna, men dessa innehåller å andra sidan inga eller få datoriserade anläggningar.

Arbete pågår med att planera för driftsituationen under årsskiftet på ett sätt som skapar största möjliga flexibilitet att möta olika situationer. Diskussioner pågår mellan Svenska Kraftnät och produktionsföretagen i Sverige samt med stamnätsföretag i grannländerna om vilken driftsituation som bör väljas för att skapa ytterligare marginaler i kraftsystemet. I dessa planer ingår också att anpassa driftsituationen så att tålighet mot störningar skapas på grund av förväntad relativt låg elkonsumention under kritiska timmar. Elbranschen analyserar också i vilken utsträckning datorbaserade system kan kopplas bort om problem mot förmodan skulle uppstå.

Avsikten är att slutföra dessa diskussioner och övriga delar av drift- och beredskapsplaneringen så snart som möjligt.

Sammanfattningsvis redovisar Svenska Kraftnät att elbranschen i huvudsak, men inte fullt ut, klarar målet man satt upp, att ha 2000-säkrat alla anläggningar till den 1 juni 1999. Svenska Kraftnäts bedömning är att elbranschen ändå kommer att hinna genomföra erforderliga åtgärder i god tid och att man skall kunna räkna med normal driftsäkerhet i kraftsystemet vid skiftet till år 2000. Till detta kommer den höjning av bemanningen och beredskapen som håller på att planeras.

En omfattande informationsplan har utarbetats. Informationsåtgärder pågår och kommer efterhand att omfatta samtliga hushåll i landet. Information till kunder och lokala organ förmedlas av företagen själva. På branschnivå förmedlas information till myndigheter, centrala organ, och andra branscher m.m.

Statens kärnkraftsinspektion (SKI) bedömer att övergången till år 2000 inte kommer att innebära något hot mot säkerheten vid landets kärnkraftverk och övriga anläggningar som ligger under inspektionens tillsyn. Viss information och kunskap om kärnkraftverken i vårt närområde finns hos SKI.

Telekommunikationer

Samtliga teleoperatörer har påbörjat arbetet med IT-omställningen i god tid. Post- och telestyrelsen (PTS) har intensifierat sitt tillsynsarbete. Enligt uppgift från myndigheten kommer information om IT-omställningen inom telekommunikationsområdet att finnas tillgänglig på PTS webbplats under våren 1999.

Huvudfunktionerna hos samtliga operatörer för fast telefoni, mobil telefoni, Internetaccess och datakommunikation kommer att fungera utan störningar föranledda av skiftet till år 2000, så även transmission inklusive hyrda förbindelser. Säkerheten i de funktionskritiska systemen kommer att hålla samma nivå som vid tidigare årsskiften.

Telia AB har medverkat i internationella överföringstester mellan olika operatörer. Inga problem har upptäckts. Slutsatsen är att ingen datumproblematik finns i gränssnitten mellan operatörerna och att ytterligare sambandstester (s.k. interconnecttester) inte behövs. Operatörer, som använder samma tekniska plattformar som sina moderbolag i utlandet, använder sig av deras testresultat varvid dubbelarbete undviks.

Ett problem är att det vid tidigare årsskiften har blivit avbrott i mobilnätet på grund av att många abonnenter ringer vid tolvslaget. Förhållandet kan innebära avbrott även detta årsskifte och är något som inte är kopplat till 2000-frågan.

Internationellt pågår ett arbete inom Förenta nationernas organ Internationella teleunionen (ITU). Arbetsgruppen ITU Year 2000 Task Force bildades i mars 1998. I projektarbetet ingår ca 5000 operatörer samt tillsynsmyndigheter världen över. Gruppen har en viktig roll som forum för internationell samordning och som informationscentral.

Samtidigt som arbete pågår med omställningen vidtas beredskap för eventuella avbrott. Informationsberedskap byggs för närvarande upp inom Post- och telestyrelsen (PTS). Myndigheten kommer att vara bemannad under årsskiftet.

PTS kommer, tillsammans med telekommunikationsföretagen och 2000-delegationen, att ge olika målgrupper relevant och anpassad information om hur anpassningen av IT-systemen inom telekommunikationssektorn fortskrider. Teleoperatörerna har bildat ett 2000-forum. Där utbyts information mellan operatörerna om bl.a. på vilket sätt och när kunderna skall informeras.

Kommuners samt små och medelstora företags arbete med att säkra abonnentväxlar och interna telesystem har ännu inte nått en tillfredsställande säkerhetsnivå. De har inte alltid fullt ut insett sitt ansvar att själv analysera systemen och vidta åtgärder. Informationen om olika abonnentväxlaras 2000-säkerhet har varit svårtillgänglig. Regeringen anser att kommuner, företag och organisationer som inte säkerställt funktionen i sina telesystem snarast bör vidta nödvändiga åtgärder.

PTS kommer att fördjupa kontakterna främst med Kommunförbundet och Industriförbundet för att tillsammans med dessa sprida information om abonnentväxlarna till kommuner och företag.

Vattenförsörjning

Vattenförbrukningen utgörs av dels dricksvatten, dels process- och kylvatten. Samhällssektorer som fjärrvärme, hälso- och sjukvård samt viss processindustri är kritiskt beroende av tillgången till vatten under tryck. IT-system och utrustning med inbäddad elektronik, som skulle kunna utgöra ett problem vid skiftet till år 2000, kan finnas i t.ex. intelligenta givare och mätare i anläggningarna, automatiserade pumpstationer, doseringsutrustning, larmsystem, kommunikationssystem och vattenverksstyrning. Vissa mindre vattenverk saknar dock helt datastyrning eller annan elektronisk utrustning. I 32 kommuner (dvs. 11 procent) gäller detta för samtliga vattenverk.

Livsmedelsverket har genomfört två enkätundersökningar i kommuner och vattenbolag, den senaste i januari 1999. I denna ingick även frågor om avloppssituationen, eftersom störningar i avloppsreningen i olyckliga fall kan förorena dricksvattentäkter. Aktiviteten är hög och de flesta har kommit långt i sitt arbete. För 95 procent av kommunerna (275 av 289) uppges att anpassningsarbetet kommer att vara klart i tid. I 49 kommuner uppges att arbetet är slutfört. Det finns emellertid ett antal kommuner (27)

i vilka man är osäker på om anpassningsarbetet kommer att hinna slutföras i tid.

Tillgång till elektricitet är avgörande för att kunna producera dricksvatten. I nödfall kan dock de flesta vattenverk köras manuellt. Om produktionen och distributionen av elektricitet inte fungerar uppstår det stora svårigheter med dricksvattenproduktionen. 2/3 av kommunerna har emellertid aggregat för reservelektricitet till sitt största vattenverk.

Problemen med reningsverken kan f.n. inte bedömas. I januari månad 1999 skickade Livsmedelsverket ut en andra enkät till kommunerna och svaren har lämnats vidare till Naturvårdsverket. Dessa kommer att bl.a. utgöra underlag för Naturvårdsverket och länsstyrelsernas aktiviteter.

Vattenförsörjningen består av tekniskt separata system som försörjer en eller i vissa fall flera kommuner. Bedömningar av risk och anpassningsläge måste därför göras för varje geografiskt systemområde för sig. Varje länsstyrelse kommer att få utdrag ur enkätmaterialen avseende det egna länet och fortsätta uppföljningen av anpassningsarbetet på regional nivå. Livsmedelsverket kommer under juni månad att följa upp läget och rapportera till regeringen.

6 Transporter

Regeringens bedömning: Internationellt bedrivs inom flygtrafiken ett välorganiserat anpassningsarbete utifrån de strikta ansvarsförhållanden som råder. Sektorn har ett mycket stort IT-beroende och Luftfartsverkets arbete med att anpassa de egna systemen sker på ett tillfredsställande sätt. De områden som kan påverkas av 2000-frågan inom flygtrafiklednings- och flygplatsystem samt erforderliga administrativa stödsystem bedöms av verket vara klara den 1 juni 1999 med undantag av en handfull system som bedöms vara klara den 13 september 1999. Någon statusinformation om anpassningsläget för andra aktörer än Luftfartsverket, t.ex. flygbolag, föreligger inte i nuläget men kommer att presenteras till den 1 juli 1999.

Sjöfartsverkets arbete har intensifierats. Risken för allvarliga störningar inom sjöfarten bedöms av verket som liten.

Inom järnvägssektorn har arbetet med 2000-frågan också fortskridit. Verksamheten har ett mycket stort IT-beroende. Alla Banverkets och SJ:s system kommer att vara färdigttestade den 1 juni 1999. Olika programvaror har kopierats och körts i simuleringsmodeller. Det finns ett gediget underlag för bedömningarna vilket talar för en normalt fungerande järnvägstrafik.

De system som har väsentlig betydelse för vägtrafiken och Vägverkets verksamhet kommer att vara anpassade till år 2000-omställningen den 1 juni 1999. Regeringen konstaterar att det inom vägsektorn råder en god beredskap inför omställningen till år 2000 och att risken för störningar därför är liten.

Skälen för regeringens bedömning

Luftfarten, som har ett mycket stort IT-beroende, bedöms av Luftfartsverket (LFV) fungera normalt. Några säkerhetsrisker föranledda av 2000-frågan bedöms inte föreligga. För att säkerställa tillgängligheten till de trafiklednings- och flygplatssystem som drivs av staten genomförs ett omfattande tekniskt kartläggnings- och åtgärdsprogram av Luftfartsverket. Erfarenheterna från detta arbete har förts vidare till de övriga trafikflygplatserna bl.a. genom ett nära samarbete med Kommunförbundet.

Flygsäkerheten säkerställs genom att Luftfartsinspektionen inventerar och följer upp förberedelserna inför år 2000 i de företag och organisationer i flygbranschen som har tillstånd att bedriva kommersiell verksamhet. En samlad bild av anpassningsläget kommer att finnas under våren 1999.

LFV:s flygtrafiklednings- och flygplatssystem samt erforderliga administrativa stödsystem som används för produktionen som kan påverkas av 2000-frågan bedöms vara klara den 1 juni 1999 med undantag av en handfull system som bedöms vara klara den 13 september 1999. Cirka 20 procent av systemen har krävt anpassningsåtgärder av olika slag varav majoriteten inneburit byte eller uppgradering av persondatorer och program.

2000-frågan inom LFV:s ansvarsområden bedöms inte ge större konsekvenser för samhället och den enskilde än vad andra oplanerade händelser som inträffar i dagens system ger. Som exempel på oplanerade händelser kan nämnas olika tekniska fel i såväl hårdvara och program, flygtrafikrestriktioner vid olika flygplatser och inom delar av luftrummet.

För de flesta funktioner inom luftfarten finns beredskapsplaner för olika typer av oplanerade händelser. För att ytterligare förstärka beredskapen och för att säkerställa flygtrafiken i händelse av att problem inträffar, upprättas för närvarande kontinuitetsplaner där manuella rutiner dokumenteras och övas för att vid behov ersätta automatiska system.

LFV kommer också att dra nytta av det faktum att förhållandevis få flygplan befinner sig över svenskt luftrum under en nyårsnatt. Man planerar att genomföra särskilda funktionstester direkt efter midnatt och personell beredskap skall finnas för omedelbar felavhjälpning och omstart av berörda system inför att trafikbelastningen stiger under efterföljande dag.

Inom luftfartsområdet finns entydiga och internationellt accepterade verksamhets- och ansvarsområden definierade. Detta ansvar omfattar även anpassningar inför år 2000. En uppföljning av anpassningsläget inom hela den internationella civila flygtransportsektorn sker för närvarande genom ICAO:s (International Civil Aviation Organisation) och IATA:s (International Air Transport Association) försorg. Uppföljningen omfattar alla auktoriserade flygtrafikledningar, flygplatser och flygbolag och kommer att redovisas den 1 juli 1999. Några ytterligare forum och former för att tillgodose behovet av samverkan inom flygsektorn bedöms inte föreligga. Bedömningen är att luftfarten, som enskild verksamhet, kommer att kunna bedrivas i normal omfattning även i samband med och efter år 2000.

Sjöfartsverket bedömer riskerna för allvarliga störningar som små. Underlaget är emellertid ofullständigt avseende de enskilda fartyg som kommer att trafikera svenska vatten vid årsskiftet. Sjöfartsverket har genomfört sårbarhetsanalyser, med bedömning av risker och konsekvenser för 2000-relaterade händelser, dels internt och dels tillsammans med representanter från andra aktörer inom sjöfartssektorn. Sårbarhetsanalysen visar att sannolikheten för störningar kan minskas genom beredskapsåtgärder, reservrutiner och dubbleringar av väsentliga funktioner. Analyser och riskbedömningar har gjorts avseende fartyg, hamnar, farleder, inre farvatten, externa navigationshjälpmedel, isbrytning, lotsning, sjöräddning och navigationsvarningar.

Analyserna har entydigt visat att externa funktioner, främst tele- och radiokommunikationer är av största vikt för att sjöfarten skall fungera störningsfritt.

Varje organisation inom sjöfarten ansvarar för att ta fram sina beredskapsplaner och reservrutiner. Ett antal sådana har diskuterats och även beslutats om i vissa fall. Som exempel kan nämnas att många rederier planerar att lägga sina fartyg stilla under kritiska perioder. Vissa känsliga områden, som exempelvis oljehamnar, diskuterar också att stänga under en period runt årsskiftet. Generellt kan ökad beredskap och bemanning på fartyg, lotsstationer och sjöräddningscentraler bli aktuell. Beredskapsplaner för sjöräddningen utarbetas f.n. för att garantera att personal finns på plats. Arbetet är påbörjat och beräknas vara färdigt under våren.

Järnvägstrafik

Utifrån ett gediget underlag gör Banverket bedömningen att järnvägstrafiken kommer att fungera normalt. All verksamhetskritisk teknik kommer att vara färdigtestad den 1 maj 1999. De åtgärder som behöver genomföras på främst signalställverk och teleutrustning kommer också att vara avslutade till den 1 maj 1999. Banverket har dels gjort egna analyser inom signalområdet, dels har leverantören Adtranz genomfört analyser och prover i en simuleringsmodell. Signalsystemet har även testats vid drift i Norrköpingsregionen natten mellan den 5 och 6 december 1998. Trafiken flöt då som vanligt och inga problem identifierades.

Osäkerhet finns om lokala trafikantinformationssystem kommer att fungera. Om trafikantinformationen inte fungerar, finns möjlighet att ropa ut informationen i högtalarsystemen.

Banverket arbetar för närvarande med en kontinuitetsplan som innebär att förhandlingar har inletts med personalorganisationerna så att det finns tillräcklig bemanning vid 2000-skiftet. Projektets kontinuitetsplaner innefattar även att olika scenarier som kan inträffa går igenom och bemanning, akuttelefonnummer m.m. finns vid behov.

En diskussion om att se över tidtabellen, i syfte att minimera riskerna för att passagerare – vid oförutsedd störning i egna system eller bortfall av yttre elförsörjning etc. – blir stående ute på banan, har påbörjats. En sådan

åtgärd kan ge följdverkningar inom andra samhällsfunktioner och kommer att beslutas i samråd med t.ex. polisen. Skr. 1998/99:111

Vägtrafik

Inom vägsektorn finns en rad s.k. inbäddade system som rör trafiksignalanläggningar, färjedrift och rörliga broar. Vägverket driver tillsammans med kommunerna ett förändringsarbete rörande signalväxlingen i landets samtliga trafiksignaler. De åtgärder i trafiksignalsystemet som behöver vidtas med anledning av skiftet till år 2000 sker i samband med detta arbete och kommer att genomföras under september 1999. Arbetet med åtgärder på rörliga broar avslutas med motorvägsbron på väg E 4 i Södertälje den 15 maj 1999. Därmed beräknas alla inbäddade system, utom trafiksignalväxlingen, vara åtgärdade till den 1 juni 1999.

Vägverket bedömer att riskerna för störningar är små och hanterbara. Störningar kan möjligen, utöver i trafiksignalsystemen, inträffa i kopplingen till det centrala körkortsregistret.

Inom yrkestrafiken kan störningar inträffa i trafikutövarnas och trafikföretagens administrativa system, i taxametrar och biljettautomater. Taxametrar och biljettautomater byts successivt ut. Vissa störningar kan dock inte helt uteslutas.

7 Hälsa- och sjukvård

Regeringens bedömning: Anpassningen inom hälso- och sjukvården inför skiftet till år 2000 har kommit avsevärt längre än vad som var fallet vid tidpunkten för föregående skrivelse. Många åtgärder är redan vidtagna och beredskapen är generellt sett hög. 2000-säkringen bedöms i allt väsentligt bli klar, men tempot behöver höjas. Störningar kan i dagsläget inte helt uteslutas då informationen om och anpassningsläget hos de olika vårdinrättningarna är olika. Det är väsentligt att dessa inte påverkar eller äventyrar patientsäkerheten. Regeringen har den 22 april 1999 uppdragit åt Socialstyrelsen att senast den 30 juni 1999 lämna en lägesrapport vad gäller anpassningsarbetet inom hälso- och sjukvården.

Skälen för regeringens bedömning

Det operativa ansvaret för 2000-arbetet inom hälso- och sjukvården åvilar sjukvårdshuvudmännen, dvs. landsting, kommuner samt privata vårdgivare. Se även nedan under avsnitt 13.

Omställningsarbetet har kommit avsevärt längre, särskilt inom den kommunala hälso- och sjukvården, än vad som var fallet vid tidpunkten för föregående skrivelse. Många åtgärder är redan vidtagna och beredskapen är generellt sett hög.

Risken för störningar i IT-system som är vitala för patientsäkerheten är begränsad då sjukvårdshuvudmännen har gett anpassningen av sådana system en hög prioritet. Även anpassningsarbetet inom akutsjukvården

och primärvården ligger långt framme. Inom akutsjukvården är det framförallt akutmottagningar, intensivvård, anestesi och operation, förlossning och vård av nyfödda, röntgen och viss laboratorieverksamhet som getts hög prioritet i anpassningsarbetet.

Beredskapsplaneringen ses för närvarande över, särskilt vad gäller personalbemanning och sambandsfrågor. Bemanningsfrågan rör både ordinarie personal och behovet av extra inkallad personal. Det finns också behov av jourtjänst för sådan personal som sköter tekniska försörjningssystem, inkl. reservsystem. Det väsentligt att dessa genomgår fullständiga funktionstester och att driftsrutiner ses över i god tid före årsskiftet. Det är viktigt att berörda huvudmän går igenom de reservrutiner som finns och den samverkan som sker i denna planering. Samverkan skall också omfatta vårdverksamhet som är utlagd på entreprenad.

Sjukvårdshuvudmännen har sedan föregående skrivelse i ökad utsträckning fått lugnande besked från leverantörer av medicinskteknisk utrustning och även hunnit testa en stor del av sin utrustning. De eventuella störningar som kan inträffa i denna utrustning bedöms nu kunna hanteras. Det finns emellertid skäl att uppmärksamma behovet av samverkan i denna fråga. Det gäller särskilt för patienter med kvalificerad medicinskteknisk utrustning i eget boende eller i andra vårdformer så att dessa inte glöms bort i anpassningsarbetet eller i beredskapsplaneringen. De flesta kommuner har kommit relativt långt i detta arbete.

Regeringen har den 22 april 1999 uppdragit åt Socialstyrelsen att senast den 30 juni 1999 lämna en ny lägesbeskrivning vad gäller anpassningsarbetet inom hälso- och sjukvården. Lägesbeskrivningen skall baseras på förfrågningar hos samtliga kommuner och landsting samt större privata vårdgivare om hur dessa bedömer riskerna för störningar som särskilt påverkar patientsäkerheten.

8 Uppvärmning och bränsle

Regeringens bedömning: Inom energiområdet, med undantag från el, torde det främst vara inom fjärrvärmesektorn som anpassningsproblemen skulle kunna orsaka allvarliga störningar. Regeringen bedömer, mot bakgrund av tillgänglig information, att anpassningsläget är förhållandevis gott. Underlaget är emellertid inte tillräckligt omfattande eller entydigt för att utesluta osäkerheter vad avser fjärruppvärmning av huvudsakligen mindre fastigheter. Arbetet fortsätter med att stödja och påskynda anpassningen, särskilt inom det ansvar som ligger hos fastighetsägarna.

Det största hotet för störningar i petroleumsektorn bedöms vara bristande anpassning av infrastrukturen i de oljeproducerande länderna.

Skälen för regeringens bedömning

Energimyndigheten har fortsatt att undersöka anpassningsläget inom fjärrvärme-, olje- och gassektorerna. Beträffande fjärrvärmerna är myndighetens sammanfattande bedömning att de stora och medelstora företagen

ligger väl framme i sitt anpassningsarbete. Dessa representerar huvuddelen av leveranserna av fjärrvärme till fastigheterna. Det finns dock fortfarande leverantörer som ligger efter när det gäller att dokumentera komponenters 2000-status. När det gäller mindre företag är det myndighetens bedömning att det finns många företag som saknar resurser att ta sig an 2000-omställningen. Här finns ett stort behov av såväl information som metodstöd. Enligt Energimyndigheten gäller den största osäkerheten mindre fastighetsägare och vilka system som finns i deras undercentraler. Om icke 2000-säkra system inte byts eller åtgärdas finns det risk för att uppvärmningen i fastigheterna inte fungerar och att fastigheterna kan komma att kylas ut.

Ökad samverkan med aktörer och en väl avvägd information till företag, kommuner och allmänhet är en allt viktigare uppgift för Energimyndigheten. En kommunikationsplan är under utarbetande. Det fortsatta arbetet kommer därutöver bl.a. att inriktas på fortsatt kartlägningsarbete, metodstöd till mindre företag, scenariearbete samt myndighetens egen beredskap inför skiftet till år 2000.

9 Miljöfrågor

Regeringens bedömning: Beträffande myndigheterna inom miljöområdet bedöms risken hos dessa för allvarliga störningar som liten. Däremot föreligger det möjliga miljörisker i styrsystemen för miljöfarliga verksamheter. Verksamheter som hanterar stora flöden eller mängder av farliga ämnen liksom miljöfarlig verksamhet inom små och medelstora företag måste ägnas särskild uppmärksamhet. Regeringen avser därför att ge Naturvårdsverket i uppdrag att rapportera om 2000-omställningen hos företag och andra som bedriver miljöfarlig verksamhet.

Skälen för regeringens bedömning

Naturvårdsverket bedömer att det föreligger potentiella miljörisker vid övergången till år 2000 i styrsystemen för miljöfarliga verksamheter, antingen i produktionen eller i den utrustning som skall rena utsläppen. Verksamheter som hanterar stora flöden eller mängder av farliga ämnen, t.ex. oljeraffinaderier, kemisk- och petrokemisk industri, massa- och pappersindustri, järn- och stålverk, viss ytbehandlingsindustri, kärnkraftverk, energianläggningar med förbränning, kraftverksdammar, stora avloppsreningsverk och sopförbränningsanläggningar, måste ägnas särskild uppmärksamhet eftersom konsekvenserna av fel kan bli stora. Regeringen avser därför att ge Naturvårdsverket i uppdrag att rapportera om 2000-omställningen hos företag och andra som bedriver miljöfarlig verksamhet.

Regeringen har i Naturvårdsverkets regleringsbrev för år 1999 angivit att verket, inom ramen för sitt övergripande tillsynsansvar, skall informera länsstyrelser, kommuner, företag och andra verksamheter så att miljö- och hälsoskadliga utsläpp undviks, bl.a. i samband med driftstörningar i olika anläggningar vid 2000-årsskiftet.

Naturvårdsverket har gått ut med information till länsstyrelser och kommuner om att de skall försöka påverka verksamhetsutövarna att gå igenom system som är viktiga för miljöskyddet alternativt, om man inte hinner gå igenom allt, hålla förhöjd beredskap vid årsskiftet. Verket kommer också att erinra om att verksamhetsutövare fortlöpande och systematiskt skall undersöka och bedöma risker samt ha rutiner för att hålla drift- och kontrollutrustning i gott skick för att förebygga problem.

Sprängämnesinspektionen bedömer, i likhet med naturvårdsverket, att i den kemisk-tekniska industrin har de större anläggningarna hunnit längst i anpassningsarbetet. Risken för olyckor till följd av datumfel med konsekvenser för samhället bedöms för dessa som liten. Större verksamheter har också en bättre beredskap mot störningar. Anpassningsläget vid de mindre och medelstora företagen är mer oklart.

Kemikalieinspektionens tillsyn avser efterlevnaden av meddelade föreskrifter m.m. för vissa områden enligt förordningen om tillsyn enligt miljöbalken. Inspektionen bedömer att det inte finns någon risk för störningar inom tillsynsområdet till följd av datumproblem vid övergången till år 2000.

Jordbruksverkets tillsyn avser bl.a. verksamhet med genetiskt modifierade växter, kontrollorgan för ekologisk produktion, privata kontrollorgan för utsäde samt djurskyddet. Jordbruksverket anger att det inte finns någon risk för störningar inom området under direkt tillsyn. Verket har ingen kännedom om anpassningsarbetet för de privata kontrollorganen men bedömer att risken främst består i extraarbete till följd av eventuella störningar i datorstödda register.

10 Finans- och försäkringssektorn

Regeringens bedömning: Risken för allvarliga störningar inom de finansiella systemen har minskat i förhållande till läget vid den föregående skrivelse. Regeringen delar Finansinspektionens bedömning att risken för allvarliga störningar inom de finansiella systemen är liten under förutsättning att anpassningsarbetet och testverksamheten fortskrider i oförminskad takt. De förskjutningar i tidsplanen som inträffat bedöms inte vara av allvarlig karaktär varför anpassningsarbetet bedöms kunna vara avslutat i tid före år 2000.

Inom socialförsäkringssektorn kommer Riksförsäkringsverkets arbete med anpassningen av informationstekniken till år 2000 i huvudsak att vara genomförd till halvårsskiftet år 1999. Riksskatteverket redovisar förseningar i samband med provningen av de åtgärdade systemen och uppger nu oktober som beräknad färdigtidpunkt. Centrala studiestödsnämnden (CSN) har sedan tidigare aviserat att anpassningsarbetet kommer att vara färdigt först i oktober. Marginalerna till årsskiftet är därmed små. Båda myndigheterna bedriver dock väl organiserade projekt.

Genom bl.a. de åtgärder som Konsumenternas försäkringsbyrå och Konsumentverket har vidtagit bedömer regeringen att det finns förut-

sättningar för att konsumenterna skall kunna få tillräcklig och god information om försäkringsmässiga konsekvenser till följd av 2000-skiftet.

Skr. 1998/99:111

Skälen för regeringens bedömning

Finanssektorn

Finansinspektionen bedömer att arbetet med anpassningen inför år 2000 har avancerat för samtliga institut inom de finansiella systemen sedan föregående rapport till regeringen (oktober 1998). Finansinspektionen konstaterar att gruppen övriga institut i stort sett har kommit ikapp de prioriterade instituten vad gäller anpassningsarbetet i förhållande till den förra rapporten. Vissa förseningar har emellertid inträffat i institutens tidsplaner för anpassningsarbetet och testverksamheten, främst till följd av leverantörsförseningar. Inget av instituten bedömer dock att dessa förseningar är av allvarlig karaktär. Inga av de tester som redan har genomförts av de prioriterade instituten har heller visat på några problem.

I den förra rapporten konstaterade Finansinspektionen att mycket anpassningsarbete har genomförts men att det är först när anpassningsåtgärderna testats som man vet vilka svårigheter som kan uppstå. Denna varning har visat sig delvis riktig och inspektionen understryker ytterligare vikten av att instituten genomför externa tester i god tid före den 30 juni 1999. De institut som inte genomför de externa testerna på ett tillfredsställande sätt kommer att namnges och inspektionen kommer att följa dessa institut noggrant under tredje kvartalet 1999. Därutöver överväger inspektionen att helt eller delvis stänga institut som inte avslutat, eller visat att de kommer att kunna avsluta anpassningsarbetet i god tid före fjärde kvartalet 1999. I stort sett alla instituts styrelser bedömer emellertid att anpassningsarbetet kommer att vara färdigt före den 30 juni 1999. Inspektionen kommer att offentliggöra sin egen informationsstrategi och aktivt arbeta med informationsfrågor.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att risken för allvarliga störningar inom de finansiella systemen har minskat. Bland annat mot bakgrund av att de prioriterade instituten förstått vikten av sitt IT-beroende och att allt flera institut upprättar beredskapsplaner, anser inspektionen inte att det finns anledning att anta att några allvarliga störningar kommer att inträffa i de finansiella systemen. Detta förutsätter att instituten fortsätter arbetet med att upprätta beredskapsplaner, bedöma de finansiella riskerna och genomföra externa tester.

Socialförsäkringar och vissa andra statliga system

Riksförsäkringsverket som är ansvarig systemägare för de gemensamma IT-systemen inom socialförsäkringen har ett ansvar inom området för såväl den egna myndigheten som de allmänna försäkringskassorna. Arbetet med 2000-säkringen av IT-systemen inom socialförsäkringen var

till stora delar slutfört vid utgången av år 1998 och övrigt arbete går enligt planering.

Riksförsäkringsverket kommer inte att hinna slutföra och godkänna allt arbete med 2000-säkringen till den 1 juni 1999. Två aktiviteter kommer att pågå efter angivet datum. Det är dels vissa installationer av program vid de allmänna försäkringskassornas lokalkontor och dels projekt för genomförande av slutliga totaltester. Båda dessa insatser beräknas emellertid vara klara under slutet av juni år 1999. Utöver detta gäller att för viss utrustning som skall kasseras före 1 oktober 1999 görs ingen 2000-säkring. Denna utrustning får utnyttjas som längst till och med 30 september 1999.

För att ytterligare säkerställa att övergången kan ske på säkraste sätt driver bl.a. Riksförsäkringsverket tester av viktiga systemsamband med externa intressenter såsom bank- och postgiro samt andra myndigheter. Mellan dessa intressenter har även en arbetsgrupp organiserats för att säkerställa utbetalningarna av socialförsäkringsförmåner. En handlingsplan avseende den tid då speciella påfrestningar kan inträffa med anledning av övergången till år 2000 utarbetas f.n. Arbete med att skapa nya katastrofrutiner pågår också.

Statskontorets analys bekräftar i stort regeringens bedömning att Riksförsäkringsverket har ett tillfredsställande grepp om anpassningsarbetet och att det mesta talar för att arbetet kommer att slutföras i god tid.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) beräknar att årsbearbetningsdelen av återbetalningssystemet kommer att vara år 2000-säkrat först den 30 oktober 1999. Övriga system kommer att vara säkrade till den 1 juni 1999. Riksskatteverket har fått förseningar i provningsarbetet och reviderat planerna. Ca 2/3 av systemen planeras bli godkända den 1 juli 1999. Resterande system skall provas och godkännas senast under oktober 1999. RSV har lämnat en utförlig redogörelse för sitt anpassningsarbete.

Försäkringsmässiga konsekvenser för konsumenter

Konsumenternas försäkringsbyrå har på sin webbplats en översikt över 16 försäkringsbolags villkor avseende s.k. 2000-skador, dvs. skador som kan inträffa om t.ex. datorer, videoapparater eller värmeanläggningar slutar fungera vid vissa tidpunkter på grund av att de innehåller tidstyrningsenheter som inte klarar övergången till år 2000. Syftet med översikten är att möta informationsbehovet hos försäkringstagare som undrar över hur deras försäkringsbolag kommer att agera om det inträffar 2000-skador. Konsumenternas försäkringsbyrå redovisar i översikten vilka undantag som försäkringsbolagen gör för ovan nämnda skador.

Konsumentverket har efter överläggningar med försäkringsbranschen kommit fram till preciserade informationskrav för försäkringsbolagen avseende 2000-frågan. Verket har skrivit till berörda bolag och presenterat de krav på information som verket anser bör gälla. Bolagen skall under våren till verket redovisa hur deras information till försäkringstagarna ser ut.

Konsumentverket har för konsumentvägledare anordnat en kurs om 2000-frågan. Konsumentvägledare har även möjlighet att via Konsumentverkets nätverk, KOV-direkt, inhämta information på det aktuella området.

11 Informationsaktiviteter och informationskanaler

Regeringens bedömning: Informationsfrågorna tillmäts allt större betydelse i 2000-arbetet. Öppen, fullständig, korrekt och snabb information är en grundpelare och samverkan mellan samhällets aktörer i olika nätverk är viktig. Genom bl.a. 2000-delegationens samordning av arbetet i olika samverkansgrupper och egen informationskampanj kommer informationsarbetet att intensifieras. Det är av största vikt att förtroendet för viktiga samhällsfunktioner bibehålls. Varje myndighet bör utarbeta en informationsplan angående det anpassningsarbete som bedrivs samt beträffande myndighetens kapacitet i samband med årsskiftet. Myndigheter bör inom gemensamma områden även pröva möjligheten att samverka för information till medborgare och företag.

Det är av största vikt att information kan förmedlas till allmänheten via radio och TV om störningar i samhället skulle uppstå i samband med skiftet till år 2000. Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB, Sveriges Utbildningsradio AB och Teracom AB har ett ansvar för att upprätthålla hög teknisk säkerhet och kvalitet i sändningarna samt ha en beredskap för att sändningarna skall kunna ske i alla lägen. Det föreligger ännu ingen samlad bedömning av anpassningsläget vad gäller radio- och TV-sändningar. Styrelsen för psykologiskt försvar kommer att rapportera till regeringen den 18 juni 1999 om programföretagens egen anpassning.

Skälen för regeringens bedömning

Problem kan komma att uppstå redan långt före årsskiftet som inte har med tekniska fel att göra. Osäkerhet kan breda ut sig i samhället beroende på t.ex. ryktesspridning som i sin förlängning riskerar att utvecklas till svårbemästrade situationer. Instrumentet för att förhindra detta är fullständig och korrekt information. Det är således viktigt för verksamheter att ha informationsberedskap likväl som beredskapsplaner skall finnas för andra ändamål.

Ett flertal undersökningar har genomförts för att kartlägga allmänhetens kunskaper om 2000-omställningen. Dessa visar att massmedier är den viktigaste informationskällan. 2000-delegationen har låtit genomföra två studier som visar att publiciteten mer än tredubblats under det senaste året, men att artiklarna får ett relativt sett begränsat utrymme. 2000-frågan framställs på ett övervägande negativt sätt.

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) bedriver ett projekt som syftar till att följa och förbättra samhällets informationsberedskap inför övergången till år 2000. Ett antal studier kommer att genomföras under 1999.

Resultat från delstudier i mars 1999 visar att medborgarna är väl medvetna om diskussioner som förs kring 2000-problematiken. Orosnivån är låg och man har förtroende för att samhället löser problemen.

Det är efter den första delstudien för tidigt att dra några generella slutsatser om åtgärder inom specifika samhällsområden. Det är viktigt att informationen från myndigheter är tydlig om det anpassningsarbete som bedrivs och om verksamhetens kapacitet vid årsskiftet. Informationen behöver nå ut till medborgarna för att kunna upprätthålla deras förtroende och att omotiverad oro inte skall uppstå. I takt med att anpassningsarbetet avancerar klarnar bilden över störningsrisker. Myndigheterna bör därmed kunna sätta mer fokus på och mer aktivt informera om dessa risker. Varje myndighet behöver därför utarbeta en plan i syfte att systematisera arbetet, överväga behov, samverka med varandra och andra aktörer samt pröva olika informationskanaler.

De myndigheter och företag som av olika anledningar kan ha skäl att vara mer aktiva i sitt informationsarbete bör överväga att använda olika kanaler för att föra ut information till olika intressenter. Exempel på sådana initiativ finns redan på olika håll i samhället. Många kommuner har aviserat att de skall informera medborgarna och flera företag har startat olika informationstjänster som behandlar 2000-frågan. Samordnade informationskampanjer planeras för bl.a. elförsörjningen och telekommunikationerna.

Olika 2000-åtgärder har visat sig ge upphov till olika tolkningar från utomstående bedömare, inte sällan av tvivlande karaktär. En anledning till tveksamheter beträffande rapporterad 2000-status kan vara att aktörernas kontroll i huvudsak bygger på egenkontroll. Endast i få fall har oberoende granskningar utförts av det anpassningsarbete som bedrivs inom den privata sektorn. Det finns därför ett behov av att en oberoende part utför granskningar av utsagor och utfört omställningsarbete även hos de privata aktörerna inom nyckelsektorerna.

2000-delegationen har inlett ett sådant granskningsarbete. Detta arbete skall så långt det är möjligt söka klarlägga läget, bedöma projektets tillförlitlighet samt fastställa vilket arbete som återstår och hur aktörerna avser slutföra arbetet. För att få fram relevanta fakta genomför delegationen dels granskningar, dels hearingar inom ett antal nyckelområden. Granskning pågår f.n. av el- och telesektorerna. Planering pågår för granskning eller hearing inom följande områden: värme, vatten, miljöpåverkan, massmedier, hälso- och sjukvård, transport och kommunikationer, livsmedel, bank och finans samt försäkringar.

Radio och TV

Inom Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) samt Teracom AB pågår arbetet med översyn av eventuella problem inför skiftet till år 2000. Företagens beredskapsplaner, där information om 2000-arbetet redovisas, har den 1 mars 1999 lämnats till regeringen. Teracom och programföretagen har i denna fråga ett aktivt och nära samarbete. Samtidigt som arbetet med omställningen pågår finns en planering för beredskap vid de kritiska tid-

punkterna. Reservutrustning och reservkraft kommer att säkerställas. Under nyårsnatten och så länge läget kräver kommer samtliga företag att ha förstärkt bemanning. Särskild vikt kommer att läggas vid möjligheterna att i alla lägen kunna få ut viktiga meddelanden till allmänheten.

Sedan föregående skrivelse har Statskontoret lämnat ett förslag till regeringen om att Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) eller annan myndighet bör få i uppdrag att genomföra en samlad riskbedömning med avseende på informationsförmedlingen till allmänheten via radio och TV i samband med skiftet till år 2000.

Regeringen har erfarit att programföretagen och Teracom under våren kommer att ge SPF möjlighet att, inom ramen för myndighetens samråd med företagen, gå igenom beredningsplaner och sammanställa kompletterande information om företagens anpassningsarbete. SPF kommer att analysera och bedöma eventuella risker för allvarliga störningar på radio- och TV-området samt vid behov uppmärksamma företagen på ytterligare lämpliga åtgärder. SPF kommer att redovisa slutsatserna av sina iakttagelser till regeringen senast den 18 juni 1999.

2000-delegationens arbete

Parallellt med lokala och punktvisa informationsåtgärder från företag, kommuner och myndigheter är det nödvändigt att informationsåtgärder också initieras från centralt håll. 2000-delegationen har därvid en roll som samordnare i informationsfrågor och informerar själva kontinuerligt om frågor som rör omställningsarbetet i samhället via webbplats, nyhetsbrev, anföranden vid seminarier och massmedier. Delegationen bevakar också den bild av 2000-omställningen som ges i massmedier. Seminarier anordnas för olika målgrupper. Möten med bl.a. branschorganisationer och journalister genomförs för att stimulera till aktiviteter och för att ge en korrekt och saklig bakgrund till 2000-problematiken. Det gäller såväl grundläggande tekniska aspekter som beskrivning av samhällets anpassningsarbete.

Under hösten 1998 genomförde 2000-delegationen en informationskampanj riktad till landets små och medelstora företag. Kampanjen omfattade bl.a. annonser, det upprättades en telefontjänst dit företagen kunde vända sig och ett antal broschyrer togs fram för att hjälpa företagen att komma igång med sitt anpassningsarbete. Broschyerna är fortfarande efterfrågade. I början av maj 1999 genomförs en ny informationskampanj som riktas till medborgarna. Syftet med denna kampanj är att höja kunskapsnivån inom olika sakfrågor kring 2000-omställningen och anpassningsarbetet samt att informera om att omställningen kan medföra vissa störningar. Liksom företagarkampanjen bygger medborgarkampanjen på en centralt tillgänglig informationstjänst till vilken man kan vända sig för att få svar på frågor. Denna tjänst nås via telefon eller Internet. Kampanjen består i övrigt av TV-inslag, tidningsannonser och en broschyr som kan hämtas på postkontor. Under hösten planeras ytterligare informationsinsatser. Utformningen av dessa insatser beror till stor del på aktuellt läge, erfarenheter från vårkampanjen och vilka behov som kan föreligga.

Regeringens bedömning: Rikspolisstyrelsen har utifrån de givna förutsättningarna ett tillfredsställande grepp om planeringen vad gäller tänkbara konsekvenser inom området ordning och säkerhet av allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner i samband med skiftet till år 2000. Fortfarande återstår emellertid osäkerhet om vad som faktiskt kan inträffa i viktiga samhällsfunktioner vid 2000-omställningen och därmed osäkerhet om hur stora påfrestningarna på området ordning och säkerhet kan komma att bli.

Det hittills genomförda anpassningsarbetet inom den statliga räddningstjänsten pekar på att denna kommer att fungera i normal omfattning. Kommunerna har kommit olika långt i sitt anpassningsarbete, men få konkreta problem har hittills identifierats med anledning av 2000-frågan. Mot denna bakgrund bedömer Statens Räddningsverk det som troligt att även den kommunala räddningstjänsten kommer att fungera i normal omfattning.

Mot bakgrund av Försvarsmaktens uppgifter och krav på förmågor är det av stor betydelse att myndighetens anpassningsarbete inte försenas ytterligare. Anpassningsarbetet kommer inte att vara slutfört till den 1 juni 1999. Den prioriteringsordning och arbetsplan som myndigheten fastställt innebär dock att merparten av anpassningsarbetet kommer att vara slutfört under hösten 1999.

Skälen för regeringens bedömning

Polisväsendet

Den planeringsförutsättning Rikspolisstyrelsen (RPS) arbetar med inför skiftet till år 2000 är att varje polismyndighet skall klara de evenemang och händelser som äger rum inom sitt distrikt. Förstärkningar från andra myndigheter kan bara bli aktuella vid akuta och särskilda händelser. RPS bedömer att polismyndigheterna klarar sina uppgifter under en kortare störning (1–2 dygn) med egna personalresurser. Vid störningar på mer än 2 dygn krävs förstärkningar från andra polismyndigheter samt tillgång till beredskapspolis. Det kan enligt RPS bli aktuella att ta i beredskapspoliser anspråk på ett tidigare stadium, särskilt om flera polismyndigheter drabbas av störningar samtidigt. Det kan också bli nödvändigt att få tillgång till både personal och utrustning från andra delar av samhället.

Frågan om möjligheten att använda beredskapspolisen vid årsskiftet bereds för närvarande i Regeringskansliet. RPS har också väckt frågan om skyldigheter och befogenheter vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Även denna fråga bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Det är av största vikt att allmänheten hålls väl informerad om vilka åtgärder enskilda människor bör vidta. Utebliven eller ofullständig information till allmänhet och massmedia medför en onödig belastning på polisen. RPS har inlett diskussioner med 2000-delegationen om möjligheten att samråda med dem avseende viss information.

Den 1 mars 1999 fanns inte några dagsaktuella underlag från andra myndigheter. RPS har därför inte kunnat göra någon säker bedömning av det samlade läget för konsekvenserna inom området ordning och säkerhet av allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner i samband med skiftet till år 2000.

RPS bedömer att polisens egna verksamhetskritiska system inte kommer att vara säkrade i drift i god tid före årsskiftet. RPS har inte kunnat lämna någon definitiv tidpunkt då 2000-anpassningen kommer att vara avslutad utan avser att återkomma till regeringen i frågan så snart ett säkert underlag föreligger.

Regeringen gör bedömningen att förseningen inte kommer att ha någon direkt påverkan på funktionen ordning och säkerhet. Sammantaget anser regeringen att RPS utifrån de givna förutsättningarna har ett tillfredsställande grepp om planeringen vad gäller tänkbara konsekvenser inom området ordning och säkerhet av allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner i samband med skiftet till år 2000. Det är emellertid viktigt att uppmärksamma att RPS ännu inte haft några underlag om läget i andra funktionsansvariga myndigheter som grund för sin planering. RPS har därför inte kunnat göra någon säker bedömning av konsekvenserna inom området ordning och säkerhet av allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner. Det gör att det är för tidigt att dra några definitiva slutsatser om hur stora påfrestningarna kan komma att bli inom området ordning och säkerhet vid skiftet till år 2000.

Räddningstjänsten

Inom den kommunala räddningstjänsten har kommunerna sedan den 1 oktober 1998 kommit längre i sitt anpassningsarbete. Kommunerna har i stort avslutat inventeringsfasen och jämfört med tidigare är en större andel av kommunerna nu inne i en analys- och åtgärdsfas. De kommuner som inte kommit så långt i sitt anpassningsarbete följs upp särskilt genom Statens räddningsverks försorg.

Inom den statliga räddningstjänsten skall vad gäller Rikspolisstyrelsens område verksamhetskritiska system vara åtgärdade före den 1 juni 1999. Ej verksamhetskritiska system skall vara åtgärdade före den 1 oktober 1999. För Sjöfartsverkets del skall alla system som är verksamhetskritiska vara åtgärdade och testade senast den 1 juni 1999. Luftfartsverket bedömer att systemen kommer att vara åtgärdade senast den 1 juli 1999 med några få undantag som inte kommer att vara klara i september 1999. Kustbevakningen bedömer att årsskiftet inte kommer att innebära någon nedgång i förmågan inom miljöräddningstjänsten.

Beträffande alarmeringsfunktionen har det i december 1998 genomförts tester av Telia AB och SOS Alarm AB. Resultaten av testerna och det arbete som under en längre tid pågått för att säkra larmkedjan tyder på att denna är väl förberedd inför årsskiftet. SOS Alarm AB:s bedömning är att företaget kommer att kunna leva upp till IT-kommissionens definition av att vara 2000-säker.

Sammanfattningsvis bedömer Statens räddningsverk att såväl den kommunala som den statliga räddningstjänsten samt även alarmeringsfunktionen kommer att fungera i normal omfattning.

Försvarsmakten

Försvarsmakten är den myndighet inom Försvarsdepartementets område som till följd av såväl sin storlek som verksamhetens innehåll står inför det i särklass största anpassningsarbetet. Mot denna bakgrund har regeringen och Försvarsdepartementet vid tidigare tillfällen anmodat myndigheten att i särskild ordning lämna fördjupade redovisningar avseende anpassningsarbetet.

Regeringen konstaterar att Försvarsmaktens anpassningsarbete inte kommer att vara slutfört till den 1 juni 1999. Den främsta anledningen härtill är det stora antalet system som skall kontrolleras och certifieras. Myndigheten har dock redovisat en arbetsplan och en prioriteringsordning som innebär att merparten av anpassningsarbetet kommer att vara slutfört under hösten år 1999. Försvarsmakten bedömer att myndighetens uppgifter liksom statsmakternas krav på olika förmågor kommer att kunna lösas såväl före som efter årsskiftet 1999/2000.

De system Försvarsmakten kommer att använda efter årsskiftet 1999/2000 skall vara testade och 2000-certifierade. Ett nyttjandeförbud kommer att utfärdas för de system som inte uppfyller detta krav. En första preliminär bedömning av nyttjandeförbudens eventuella konsekvenser och därmed den samlade försvarsförmågan kommer Försvarsmakten att kunna redovisa under juni månad 1999.

Försvarsmakten har till regeringen redovisat en beredskapsplanering för årsskiftet 1999/2000. Planeringen omfattar dels myndighetens egna system och verksamheter, dels på vilket sätt stöd kan lämnas till det övriga samhället. Beredskapsplaneringen beräknas vara färdig under maj 1999.

Regeringen kommer även fortsättningsvis att noga följa Försvarsmaktens anpassningsarbete, bl.a. genom särskilda rapporteringsrutiner.

13 Beredskap vid 2000-skiftet

Regeringens bedömning: Genom de övningar som Regeringskansliet avser att genomföra kommer kansliets egen ledningsfunktion och informationsberedskap att förbättras.

Samtliga länsstyrelser arbetar aktivt med 2000-frågan tillsammans med olika aktörer inom respektive län. Medvetandegraden hos kommuner och organisationer har ökat. De ledningsförberedelser som vidtagits har stärkt länsstyrelsernas ledningsförmåga. Informationsfrågan bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Överstyrelsens för civil beredskap (ÖCB) arbete med att stötta länsstyrelserna bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Förutsättningarna för att läns-

styrelserna skall ha en fungerande ledningsorganisation vid 2000-skiftet har ökat betydligt under det senaste halvåret. Genom de projekt och seminarier som ÖCB genomfört eller avser att genomföra sprids kunskap och erfarenheter.

Av kommunernas och landstingens roll som huvudmän och ägare följer ett operativt helhetsansvar för anpassningsarbetet och 2000-säkringen inom respektive samhällsfunktion. Medvetandegraden hos kommuner och landsting har också ökat. Flertalet kommuner och landsting är nu i åtgärdsfasen inom de samhällsviktiga funktionerna.

Skälen för regeringens bedömning

Centrala myndigheter

Flertalet myndigheter, med uppdraget att bedöma läget i viktiga samhällsfunktioner, rapporterar att aktörerna inom respektive sektor har påbörjat planering för kontinuitet och beredskap i samband med årsskiftet. Inom flera samhällsfunktioner överväger man att ha förhöjd bemanning vid årsskiftet, dels för att kunna gå över till manuella eller andra reservrutiner, dels för att snabbt kunna åtgärda identifierade felfunktioner i IT-systemen. I några fall överväger man särskilda riskminimerande åtgärder i verksamheten. Ett antal rederier planerar att ankra eller lägga sina fartyg stilla under kritiska timmar. Banverket har påbörjat en diskussion om tidtabellen på nyårsnatten. Andra anläggningar än kärnkraftverk under Kärnkraftinspektionens tillsyn kommer inte att bedriva någon verksamhet eller hantering i anslutning till årsskiftet. Inom elsektorn pågår arbetet med att utforma en driftstrategi som skapar största möjliga flexibilitet för olika situationer vid nyårs-skiftet. Även de andra nordiska stamnätföretagen medverkar i dessa diskussioner.

I den absoluta merparten av sektorerna ägnas oron för avbrott i försörjningen av främst elektricitet och telekommunikationer men även vatten stort utrymme. Genom att ansvariga myndigheter nu gör bedömningen att såväl elförsörjningen som huvudfunktionerna i de allmänna telefonitjänsterna kommer att fungera normalt i samband med skiftet till år 2000, föreligger förutsättningar för en mer detaljerad och realistisk kontinuitets- och beredskapsplanering.

Rikspolisstyrelsen och Överstyrelsen för civil beredskap pekar på behovet av att samordna inhämtande, sammanställning och analys av olika typer av underlag och bedömningar. För samhällets incidentberedskap måste också i ett flertal fall lägesredovisningar och riskbedömningar redovisas med geografisk precision. Detta gäller t.ex. vattenförsörjning och fjärrvärme, där det är frågan om tekniskt separata system som vart och ett betjänar ett visst geografiskt område, eller hälso- och sjukvården samt räddningstjänsten, där det finns administrativa och praktiska geografiska gränser för tillgängligheten.

Båda myndigheterna framhåller också att ansvaret och befogenheterna inte är författningsreglerat för det fall att allvarliga störningar skulle uppstå i samhället vid övergången till år 2000.

Den 10 mars 1999 överlämnades regeringens proposition 1998/99:74 Förändrad omvärld – omdanat försvar till riksdagen. Av propositionen framgår att regeringen har beslutat att inom Regeringskansliet låta genomföra en departemental genomgång av behovet av åtgärder och författningsreglering i frågan om svåra påfrestningar på samhället i fred samt med anledning av 2000-frågan.

Regeringen har vidare den 18 mars 1999 beslutat att Regeringskansliet (Statsrådsberedningen, samtliga departement och förvaltningsavdelningen) skall vidta förberedelser och genomföra en ledningsövning i syfte att förbättra Regeringskansliets beredskap och förmåga att hantera de eventuella störningar i viktiga samhällsfunktioner som kan komma att uppstå vid årsskiftet 1999/2000.

I ett första steg skall seminarier genomföras departementsvis. Departementen skall därvid inom sina respektive ansvarsområden analysera vilka risker som föreligger och bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera de eventuella störningar som kan uppstå. Departementen skall också överväga hur den egna ledningsfunktionen och informationsberedskapen kan organiseras. Seminarierna bör genomföras under perioden maj till september 1999.

I ett andra steg skall en samlad bedömning av risker och åtgärder göras och en gemensam ledningsövning genomföras inom Regeringskansliet.

Regeringskansliets IT-miljö består av standardprogram. Hittills har en liten andel av systemen 2000-säkrats i test. Riskerna för störningar bedöms ändå som små och nödvändiga åtgärder för att säkra de verksamhetskritiska produkterna kunna ske före den 1 juni 1999.

Lokal och regional nivå

Landsting och kommuner

a) Operativt helhetsansvar som huvudmän.

Kommuner och landsting har ett operativt helhetsansvar som huvudmän. Enligt regeringsformen har kommuner och landsting genom det kommunala självstyret en handlingsfrihet i förhållande till staten när de utför sina uppgifter. Handlingsfriheten skall ses i perspektivet av det betydande ansvar kommuner och landsting som huvudmän har för flera samhällsviktiga funktioner. Många kommuner är också ägare till bolag som handhar samhällsviktiga funktioner t.ex. energi- och vattendistribution. Av kommunernas och landstingens roller som huvudmän och ägare följer ett operativt helhetsansvar för anpassningsarbetet och 2000-säkringen inom respektive samhällsfunktion. Det operativa ansvaret förutsätter samordning på ledningsnivå inom varje kommun och landsting. Varje kommun och landsting ansvarar för bedömning av risker för störningar i sin verksamhet samt att vidta olika åtgärder för att såväl motverka störningar som hantera effekter av eventuella störningar.

b) Förberedelser

Staten har ett övergripande ansvar att följa förberedelsearbetet i kommuner och landsting, göra övergripande nationella bedömningar av anpassningsläget och eventuella risker för störningar inom olika samhällsfunktioner samt i vissa fall behovet av beredskapsåtgärder. Statliga myndigheter utövar tillsyn över flera av de samhällsviktiga funktionerna inom kommuner och landsting. Dessa myndigheter har fått regeringens uppdrag att inom sina respektive sektorer återkommande göra bedömningar av läget vad gäller 2000-problemet.

c) Stöd till kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet stöder aktivt kommuner och landsting i deras omställningsarbete. Kommunförbundet sprider testresultat och erfarenheter från omställningsarbetet till samtliga kommuner. Landstingsförbundet har också inrättat en central grupp för att leda och samordna 2000-arbetet samt fem undergrupper eller motsvarande inom viktiga områden för IT-stöd. Både Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet genomför kontinuerligt enkätundersökningar riktade till sina medlemmar i syfte att följa kommunernas och landstingens omställning till år 2000.

Länsstyrelserna

Regeringen uppdrog, som ovan nämnts, åt länsstyrelserna att vidta erforderliga förberedelser i ledningsorganisationen inför eventuella störningar som kan uppstå vid skiftet till år 2000. Länsstyrelserna har lämnat en andra redovisning till regeringen den 1 mars 1999. Vidare uppdrog regeringen den 11 februari 1999 åt varje länsstyrelse att göra en samlad risk- och konsekvensbedömning för länet i samband med IT-omställningen inför skiftet till år 2000. Länsstyrelserna skall utgå från de lägesbedömningar som myndigheter med ansvar för viktiga samhällsfunktioner och kommuner samt organisationer gör. Länsstyrelserna skall i samverkan med berörda myndigheter och kommuner bygga upp rutiner så att kontinuerligt informationsutbyte kan ske i samband med skiftet till år 2000. Vidare skall länsstyrelserna bedöma behovet av att samordna insatser och kunna omprioritera statliga resurser för att minimera eventuella störningar i viktiga samhällsfunktioner i samband med skiftet till år 2000.

Samtliga länsstyrelser arbetar mycket aktivt med 2000-frågan tillsammans med olika aktörer inom respektive län. Medvetenhetsgraden hos kommuner och organisationer om frågan har ökat sedan förra rapporteringstillfället.

När det gäller länsstyrelsernas ledningsfunktion har samtliga länsstyrelser vidtagit åtgärder för stärka sin ledningskapacitet. Samtliga länsstyrelser genomför och kommer under året att genomföra olika ledningsövningar med särskild inriktning på 2000-årsskiftet med deltagande av ansvariga för olika samhällsfunktioner i länet.

Ett omfattande informationsarbete bedrivs i länen av flertalet länsstyrelser gentemot kommuner och organisationer för att minimera riskerna i samband med eventuella störningar i samband med skiftet till år 2000. Regionala nätverk och samordningsgrupper har bildats för erfarenhets-

och metodutbyte. Likaså har i flertalet län regionala nätverk med olika funktionsansvariga informationschefer bildats.

Erfarenheter från flera länsstyrelser visar på brister när det gäller samordningen av informationsfrågorna i samband med skiftet till år 2000. Därmed kan helt onödiga problem skapas. Ryktesspridning kan komma att göra större skada än eventuella tekniska störningar och måste så långt möjligt motverkas.

Överstyrelsens för civil beredskap (ÖCB) stöd till länsstyrelserna

ÖCB är beredskapsmyndighet inom det civila försvaret med vissa samordnande uppgifter. Regeringen har uppdragit åt länsstyrelserna att vidta erforderliga förberedelser i ledningsorganisationen och åt ÖCB att ge länsstyrelserna stöd i detta arbete.

ÖCB har tagit fram ett antal scenarier som beskriver händelser som kan få stor påverkan på samhället. Genom dessa scenarier kan länsstyrelserna öva beslutsprocessen och förmågan att hantera problem som kan uppstå. För informatörer och 2000-ansvariga vid länsstyrelserna avser ÖCB att tillsammans med Styrelsen för psykologiskt försvar genomföra två seminarier om informationsberedskap.

Inom ramen för Nato och Partnerskap för fred (PFF) genomförde ÖCB ett internationellt seminarium under mars 1999. Syftet med seminariet var att ur ett internationellt perspektiv utbyta bedömningar och erfarenheter av de eventuella konsekvenser som 2000-omställningen kan medföra.

Regeringen bedömer att ÖCB:s arbete med att stödja länsstyrelserna bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Förutsättningarna för att länsstyrelserna skall ha en fungerande ledningsorganisation vid 2000-skiftet har ökat betydligt. Genom de projekt och seminarier som ÖCB genomfört eller avser att genomföra sprids kunskap och erfarenheter.

Kommuner (se även avsnitt 7)

Av landets 289 kommuner är det hittills 282 kommuner som har svarat på Svenska kommunförbundets frågor. I nästan 80 procent av kommunerna har kommunstyrelsen gett 2000-projekten ett formellt uppdrag vilket är en klar förbättring jämfört med tillståndet hösten 1998.

Knappt trettio procent av kommunerna uppger att de inte har vidtagit några åtgärder alls beträffande kris- och beredskapsplaner, inklusive avbrottsplaner och reservrutiner.

Hälften av landets kommuner har inte börjat genomföra några åtgärder vad gäller t.ex. komplicerad medicinskteknisk utrustning inom vården.

Vad det gäller elförsörjning och fjärrvärme uppger nästan 60 procent av kommunerna att de efter inventering och planering nu ägnar sig åt att antingen genomföra åtgärder, testa system eller är helt klara. För vatten och avlopp är motsvarande siffra 70 procent av kommunerna.

Få kommuner är dock helt klara med 2000-säkringen. Knappt 20 procent av kommunerna anger att de är klara med något av områdena fjärrvärme, elförsörjning, vatten och avlopp eller telefoni.

Den senast genomförda enkäten angående anpassningsläget i hälso- och sjukvården riktade sig till akutsjukhus och primärvård. I början av mars 1999 hade 55 av 70 sjukhus svarat. Enkäten genomfördes i samarbete mellan Landstingsförbundet och Socialstyrelsen.

Av enkätresultaten framgår att anpassningsarbetet pågår i allra högsta grad på flertalet sjukhus. Endast ett fåtal sjukhus, ca 10 procent, befinner sig fortfarande i utredningsstadiet. En fjärdedel av sjukhusen anser sig antingen vara klara med anpassningsarbetet, eller genomför för närvarande tester av de åtgärdade systemen.

Enkätsvaren från primärvården omfattar 16 landsting med totalt drygt 550 primärvårdsenheter med IT-stöd. Bland dessa enheter befinner sig hälften i åtgärdsfasen. Knappt 40 procent av primärvårdsenheterna har genomfört anpassningsarbetet och av dessa är drygt hälften klara med testning av systemen. En tiondel av primärvårdsenheterna arbetar fortfarande med att inventera och analysera sina system.

Landstingsförbundets centrala grupp för 2000-anpassningen har i en skrivelse från januari 1999 bedömt att i stort sett alla sjukhus och primärvårdsenheter kan klara 2000-anpassningen vad gäller IT-stöden. En förutsättning för detta är dock att den återstående tiden används väl och att åtgärder vidtas på de områden och i de funktioner där problem kan uppstå. Huvudbudskapet från gruppen är att många sjukhus och primärvårdsenheter måste öka tempot i arbetet.

Socialstyrelsen delar centrala gruppens bedömning om att hälso- och sjukvården kommer att klara anpassningen i allt väsentligt.

Huvudmännen för hälso- och sjukvården, landstingen, anpassar även sin övriga verksamhet till följd av 2000-problemen. Anpassningsarbetet har fortskridit och ligger nu avsevärt längre fram än vid föregående avrapporteringstillfälle i oktober 1998.

14 Företagen

Regeringens bedömning: De mindre företagen släpar fortfarande efter trots att insatserna för att öka aktiviteten har intensifierats under 1999. Med den korta tid som återstår till 2000-skiftet måste anpassningsarbetet samt lokala och regionala initiativ som stödjer detta intensifieras och uppmuntras.

De stora företagen bör bli bättre på att ge information om anpassningsläget.

Skälen för regeringens bedömning

Sedan tidpunkten för den föregående lägesrapporten har trycket ökat på företagen att anpassningsarbetet måste ske. Revisorer, kreditgivare och kunder tar nu i ökande utsträckning upp 2000-frågan i sina kontakter med företagen. Olika informationsaktiviteter har också bidragit till att öka medvetenheten. Bland annat har massmedier under senare tid flitigt

uppmärksammat att datumfelet kan ha negativa effekter på företagen. 2000-delegationen riktade därtill under hösten en informationskampanj till småföretagen.

Vissa bedömare anser att medvetenheten om 2000-problematiken numera är utbredd även bland företrädare för de mindre företagen. Trots detta visas från många håll att frågan inte tas på fullt allvar av näringslivets mindre aktörer.

På flera håll i landet där lokala och regionala aktiviteter genomförs, är det lokala engagemanget en bra plattform för att nå småföretagarna med information om 2000-frågan. En översikt av kommunernas aktiviteter gentemot de små och medelstora företagen, utförda av länsstyrelserna i mars 1999, visar att ambitionsnivån varierar mellan kommunerna.

Farhågor har funnits att företag, för att skydda sig mot eventuella brister i varuförsörjningen, skulle planera för att bygga upp sina lager inför 2000-skiftet. I samband med Industriförbundets konjunkturrapport för 1999 ställdes ett antal frågor om 2000-frågan till respondenterna, som representerar ett tvärsnitt av svensk industri. Undersökningen visar att det inte finns några tecken på att lageruppbyggnaden blir särskilt stor på grund av 2000-frågan. Emellertid påpekar Industriförbundet vikten av att fortsättningsvis följa frågan eftersom läget snabbt kan förändras närmare årsskiftet. Utlösande faktorer till lageruppbyggnad kan t.ex. vara att företagen inte får leveransgarantier från företag som verkar i länder som anses släpa efter i omställningsarbetet.

Att industrin har planer på att stänga delar av produktionen den kritiska tiden kring årsskiftet har bl.a. uppmärksammats i massmedier tidigare under 1999. Ett antal företag har också bekräftat att detta är en av beredskapsåtgärderna som övervägs. Industriförbundets studie visar att företagen planerar uppehåll i produktionen som varar mindre än ett dygn.

I augusti 1998 genomförde 2000-delegationen en undersökning av hur A-listenoterade företag informerar sina intressenter om 2000-frågan i årsredovisningar och på Internet. Slutsatsen av undersökningen var att företagen alltför bristfälligt informerade om sitt omställningsarbete. Vid en uppföljande undersökning våren 1999 avseende information på Internet kan noteras att en viss förbättring har skett, men att stora företag bör bli avsevärt bättre på att ge information om anpassningsläget. Totalt fanns vid undersökningstillfället i januari 1999 97 A-listenoterade företag. Av de 91 företagen med egen webbplats var det endast 35 företag som informerade om sitt 2000-arbete.

15 Det internationella läget

Internationella organisationer OECD, EU, FN m.fl., har under det senaste året ägnat 2000-frågan stort intresse, vilket sannolikt har haft betydelse för att frågan har kommit upp på de nationella dagordningarna. Alla länder i Västeuropa har numera 2000-projekt och åtgärder. Även utvecklingsländerna har i de flesta fall startat 2000-projekt, ibland med Världsbankens hjälp. Nedan följer en beskrivning av det internationella läget.

Ett samarbete har pågått mellan de nordiska ländernas olika 2000-projektorganisationer sedan hösten 1998. I de nordiska länderna är bilden likartad. Medvetenheten är hög, omställningsarbetet fortskrider med stor intensitet i de offentliga delarna av samhället och i de större företagen. Elsektorn har kommit långt, bl.a. därför att samarbetet mellan länderna är väl utvecklat. De små och medelstora företagen släpar efter. Läget inom kommunerna varierar inom varje land.

I Danmark har de 275 kommunerna samma IT-leverantör, vilket i 2000-sammanhang har visat sig vara en fördel. I december 1998 meddelade leverantören att de administrativa systemen är anpassade. I Norge är statusen för kommunerna mer osäker. Informationen är mer knapphändig vad beträffar läget i stort i Finland. Island har vid olika sammankomster uppgivit att situationen är under kontroll.

De baltiska länderna har kommit igång sent, liksom många av länderna i det forna Sovjetunionen och närliggande stater. En konferens som anordnades av Världsbanken i Warszawa sommaren 1998 ledde till att arbetet i de baltiska staterna kunde organiseras. Gemensamt för Estland, Lettland och Litauen är att resurserna är knappa. Omfattningen av problemet i dessa länder är oklar, liksom åtgärderna.

Vid en konferens i Köpenhamn tidigare i år med deltagare från, förutom de nordiska länderna, bl.a. Ryssland, Estland, Lettland, Litauen och Polen framkom att man i de senare länderna sätter de kritiska sektorerna i centrum, liksom fallet är i de flesta västländer. Man ville också lyfta fram vikten av information om kärnkraftverkens säkerhet.

Europeiska unionen

Inom EU bedrivs arbete på flera håll. EU-kommissionen har fört diskussioner under längre tid i en arbetsgrupp inom generaldirektoriat (GD) III. Även andra direktoriat har uppmärksammat frågan. Europeiska rådet har under våren 1999 gett eftertryck åt frågan genom en resolution som förväntas bli antagen inom kort. Denna uppmanar medlemsstaterna att följa och rapportera utvecklingen i den offentliga sektorn till varandra. Vidare skall det utvecklas s.k. kontinuitetsplaner. Parlamentet har motionerat i frågan ett antal gånger.

EU-kommissionen gör ansträngningar för att kartlägga anpassningsläget i de olika länderna. Utifrån det material som hittills har inkommit till kommissionen har det konstaterats vara svårt att göra jämförelser mellan länderna. Bland annat är informationen som tillhandahålls alltför varierande.

Nederländerna, Danmark, Sverige och Storbritannien hör, enligt internationella bedömningar, till de länder som ligger främst.

Diskussionerna i arbetsgruppen inom GD III har på senare tid fokuserat infrastrukturfrågor som energi, el, gas, kärnkraft, transport, telekommunikationer, ekonomi och vatten. Dessa frågor kommer även framöver att vara centrala. Gränsöverskridande aktiviteter skall också uppmärk-

sammas. Kommissionen avser att sammanställa rapporter var tredje månad. Skr. 1998/99:111

Beträffande konkreta åtgärder uppger flera EU-länder att de har planer på att understödja arbetet i de mindre och medelstora företagen. En resolution beträffande 2000-problematiken förväntas antas inom kort. Resolutionen förväntas innehålla uppmaningar till medlemsstater, branschorganisationer och företag att vidta åtgärder för att minska störningar till följd av skiftet till år 2000.

USA

I USA har flera officiella talesmän uttryckt stor oro för det internationella läget. Detta har föranlett olika insatser från amerikanskt håll, t.ex. förs bilaterala diskussioner med en rad länder som anses ha en stark påverkan på USA:s anpassningsarbete. USA:s ambassad anordnade i mars 1999 i Köpenhamn ett seminarium som bl.a. behandlade situationen i Nord-europa och i Östersjöområdet. Likaså har en liknande diskussion förts inom ramen för Partnerskap för fred.

Utvecklingsländer

Debatten om IT-omställningen har hittills så gott som uteslutande gällt hur problemen kan slå mot ekonomierna i väst. Många utvecklingsländer länderna har stort IT-beroende, framför allt i väsentliga samhällsfunktioner. Världsbanken har kartlagt läget i dessa utvecklingsländer för att se till behovet av hjälp. De flesta utvecklingsländer är medvetna om problematiken, men få har fått till stånd något konkret anpassningsarbete. En undersökning som banken har låtit göra visar att av 139 länder är det endast 54 som har initierat nationella ståndpunkter i frågan och endast 21 har vidtagit konkreta åtgärder.

Världsbanken framhåller att vissa länder i Ostasien, Latinamerika och i f.d. Sovjetunionen är mycket utsatta.

Bankens insatser i 2000-frågan till u-länderna rör bl.a. erbjudande av lån för att användas till anpassningsarbete, men även för att se till att befintliga kredittagare har satt igång omställningsarbetet.

Andra internationella insatser

Inom FN har en särskild projektgrupp inrättats för 2000-frågan, International Y2K Cooperation Center. Från FN:s sida, genom nämnda grupp, planeras bl.a. två internationella konferenser, juni respektive oktober 1999. Syftet är att få fram information om aktuellt läge i världen och även stimulera till aktivitet. G8-länderna har också diskuterat 2000-frågan.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 maj 1999

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Schori, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Björn Rosengren

Regeringen beslutar skrivelsen 1998/99:111 Lägesrapport två om IT-omställningen i samhället inför år 2000